

CULTUURRAAD
VOOR DE
NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 1971-1972

10 MEI 1972

VOORSTEL VAN DECREET
houdende organisatie van de openbare lectuur- en bibliotheekvoorziening

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De wet van 17 oktober 1921 op de openbare bibliotheken — de z.g. wet Destrée —, die de werking bepaalt van de openbare bibliotheken in ons land, is al sinds vele jaren volledig voorbijgestreefd. Deze wet werd nimmer grondig aangepast aan de in de loop van vijftig jaar sterk geëvolueerde toestanden op bibliotheekgebied. Wel werden een aantal besluiten en reglementeringen uitgevaardigd met de bedoeling bepaalde onvolkomenheden van de wet te ondervangen.

De wet Destrée heeft niet automatisch geleid tot het uitgroeien van de destijds bestaande volksboekerijen tot volwaardige openbare bibliotheken volgens de huidige begrippen. Ze heeft het evenmin mogelijk gemaakt dat tijdig een goedgeordende bibliotheekstructuur kon worden uitgebouwd, met als spijtig gevolg een dikwijls niet verantwoorde spreiding van de thans bestaande openbare bibliotheken. Door versnippering van energie en geldmiddelen, die er overmijdelijk het gevolg van zijn, was het meestal ook onmogelijk degelijke openbare bibliotheken op te richten. Er zijn te veel kleinere bibliotheken tot stand gekomen, die helemaal niet berekend zijn op hun taak.

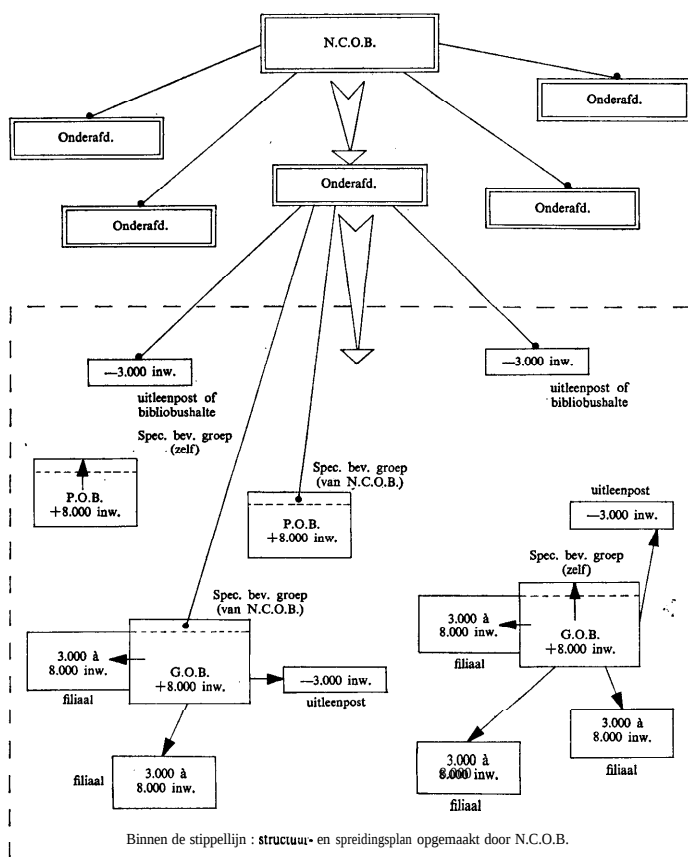
Er bestaat een stijgende behoefte aan meer wetenschappelijke informatie en aan algemene lectuur, als gevolg van de democratisering van het onderwijs en het toenemen van de vrije tijd. Hetzelfde geldt voor de audio-visuele materialen. Het is dus noodzakelijk over te gaan tot de gezondmaking van het openbaar bibliotheekwezen in het

Vlaamse landsgedeelte en in het arrondissement Brussel-Hoofdstad, opdat zo spoedig mogelijk de opgelopen achterstand tegenover het buitenland zou worden ingehaald.

Dit voorstel van decreet gaat er van uit, dat aan de basis van het openbaar bibliotheekwerk een gezonde structuur moet liggen, die het mogelijk maakt dat de plaatselijke bevolking over efficiënt werkende instellingen kan beschikken, ondergebracht in voor dit doel geëigende gebouwen, geleid door vakbekwaam personeel en kunnende beschikken over ruime en aangepaste boekencollecties en audio-visuele materialen. In de structuur moet ook een lichaam ingebouwd zijn, dat leiding verstrekt, dat coördineert en dat controle uitoefent, zodat de openbare bibliotheekorganisatie voor het gehele Vlaamse landsgedeelte kan verlopen naar vooraf vastgelegde principes en richtlijnen, wat het ook mogelijk moet maken tot een verantwoord financieel beleid te komen.

Met het oog op een goede structuur dient afgezien van de diversiteit die er thans aan openbare bibliotheken bestaat. Dit voorstel van decreet bepaalt dan ook dat de openbare bibliotheken voortaan nog enkel door de gemeenten zullen worden opgericht en in stand gehouden, met de verplichting de openbare lectuurvoorziening in pluralistische zin te organiseren ten behoeve van de gehele gemeenschap. Uiteraard zal ook de dienst, die moet instaan voor de algemene leiding en de supervisie een officiële instelling zijn, in dit geval, terwille van de beoogde eenvormigheid en om de gewenste coördinatie en de noodzakelijke controle vlotter te laten verlopen, een staatsinstelling, die voor een betere verdeling van de taken kan werken met onderafdelingen. Alleen op dergelijke wijze is het mogelijk de nu bestaande versnippering van krachten en gelden tegen te gaan.

Het structuurbeleid, zoals het in dit voorstel gepland is (artikelen 3 en 4), ziet er schematisch voorgesteld als volgt uit :

Verklaring van het schema.

Het Nationaal Centrum voor de openbare bibliotheken (N.C.O.B.) is de leidinggevende en toezichhoudende staatsdienst die, wegens de veelvuldigheid van de taken onderafdelingen kan hebben, belast met de praktische uitvoering van de door de hoofdzetel van het N.C.O.B. genomen beslissingen.

— Het eigenlijke openbaar bibliotheekwerk, nl. met het **lezend** publiek, wordt in hoofdzaak verricht door de plaatselijke openbare bibliotheken (P.O.B.) en door de gewestelijke openbare bibliotheken (G.O.B.).

— De P.O.B. worden opgericht als zelfstandig werkende instellingen door de gemeenten van 8 000 inwoners en meer. De P.O.B. verzorgt in de gemeente de plaatselijke lectuurvoorziening.

— De G.O.B. worden opgericht als zelfstandig werkende instellingen eveneens door de gemeenten van 8 000 inwoners en meer. De G.O.B. verzorgt, naast de plaatselijke lectuurvoorziening in de gemeente, ook de **lectuurvoorziening** in andere gemeenten met een inwonertal kleiner dan 8 000 inwoners door het oprichten buiten haar grenzen van filialen en uitleenposten.

— Voor gemeenten met minder dan 3 000 inwoners kan de lectuurvoorziening ook door het N.C.O.B. geschieden door middel van een uitleenpost of van een bibliobus. Dit kan gewenst zijn voor gewesten waar te veel gemeenten met minder dan 3 000 inwoners zouden moeten aansluiten bij eenzelfde G.O.B.

— De gemeenten die een G.O.B. oprichten ten behoeve van andere gemeenten, alsook het N.C.O.B., voor aan gemeenten met minder dan 3 000 inwoners bewezen diensten m.b.t. de lectuurvoorziening, ontvangen hiervoor naar verhouding van het gepresteerde een tegemoetkoming van de begunstigde gemeenten.

— De lectuurvoorziening van de speciale bevolkingsgroepen kan ofwel geschieden door de P.O.B. en de G.O.B. zelf, ofwel kan door deze bibliotheken hiervoor een beroep worden gedaan op het N.C.O.B.

— Het structuur- en spreidingsplan voor het gewest, **valend** onder een onderafdeling van het N.C.O.B., wordt door deze afdeling in overleg met de hoofdzetel van het N.C.O.B. uitgewerkt.

Dat een volgens dit schema uitgebouwd bibliotheekwezen mettertijd moet kunnen beschikken over voldoende onderlegd leidend en technisch personeel, met een vakopleiding op hoog niveau, ligt voor de hand en brengt ipso facto een valorisatie van het ambt mee.

Het moet verder mogelijk zijn dat door een gewaarborgde toepassing van een aantal degelijk uitgewerkte normen en bepalingen, zoals die vervat zijn in artikelen 7 en 9 van dit voorstel, het openbaar bibliotheekwezen in het Vlaamse landsgedeelte en in het arrondissement Brussel-Hoofdstad zich ontplooiën kan tot op een hoogte die reeds lang werd bereikt in een aantal andere landen.

De verplichte financiële tegemoetkoming van de Staat, de provincies en de gemeenten ten voordele van de openbare bibliotheekwerking zal, zoals bepaald in dit voorstel, langs wel bepaalde kanalen enkel nog ten goede komen aan het degelijke openbare bibliotheekwerk; alle versnippering van gelden wordt op die wijze vermeden.

Er zal ook ten zeerste over gewaakt moeten worden dat het toezicht van de Staat op het openbaar bibliotheekwerk

derwijze aan de nieuwe toestanden wordt aangepast, dat een meer efficiënte controle mogelijk zal zijn.

Rekening houdend met het bestaan van de vele aangenomen en vrije openbare bibliotheken, die gedurende jaren in meestal ongunstige omstandigheden het openbaar bibliotheekwerk verzorgd hebben, dient bij het uitbouwen van de nieuwe bibliotheekstructuur in de mogelijkheid voorzien te worden van een opneming van deze bibliotheken, althans zo dit strookt met het structuur- en spreidingsplan en zo ze voldoen aan de gestelde eisen.

Er zou ook dienen naar gestreefd om de bibliothecarissen van de aangenomen en de vrije bibliotheken, indien ze in het bezit zijn van de nodige bibliotheekdiploma's en getuigschriften, bij voorrang op te nemen als full-time of part-time krachten in de nieuwe bibliotheekstructuur.

H. ADRIAENSENS.

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1.

Dit decreet regelt het openbare bibliotheekwerk door de openbare bibliotheken in het Nederlandse taalgebied en door de Nederlandstalige openbare bibliotheken in het arrondissement Brussel-Hoofdstad. Onder openbare bibliotheek in de zin van dit decreet wordt verstaan de bibliotheek die voor eenieder openstaat en waarvan de collecties boeken en audio-visuele materialen in een geest van objectiviteit aangepast zijn aan al de behoeften aan ontwikkeling, opvoeding, informatie en ontspanning van de gehele door haar te bedienen bevolking.

Voor de toepassing van dit decreet worden echter niet als openbare bibliotheken beschouwd : de Koninklijke Bibliotheek, universiteitsbibliotheken, wetenschappelijke bibliotheken of documentatiecentra van gespecialiseerde instellingen of verenigingen, bibliotheken van economische instellingen en handelsondernemingen, evenmin als bibliotheken die voor het personeel van de openbare diensten zijn bestemd.

Art. 2.

Een openbare bibliotheek kan opgericht worden door een gemeente, door een vereniging van gemeenten, door een agglomeratie en een federatie van gemeenten, door de Nederlandse Commissie voor de cultuur in de Brusselse agglomeratie en door het Nationaal Centrum voor Openbare Bibliotheken in gevallen bepaald in artikel 4, § 2.

Elke gemeente is verplicht de lectuurvoorziening voor haar bevolking te verzekeren.

Art. 3.

Binnen het raam van een algemene bibliotheekstructuur gebeurt de openbare bibliotheekvoorziening door erkende plaatselijke en gewestelijke openbare bibliotheken en door hun afdelingen, filialen en uitleenposten.

Een plaatselijke openbare bibliotheek (P.O.B.) is een zelfstandig werkende instelling met voltijds werkend personeel, opgericht door een gemeente van 8 000 inwoners en meer, die voor een plaatselijke bevolkingsgroep met aan de behoeften aangepaste collecties, openingsuren en activiteiten, het openbare bibliotheekwerk verzekert.

Een gewestelijke openbare bibliotheek (G.O.B.) is een zelfstandig werkende instelling met voltijds werkend personeel, opgericht door een gemeente van 8 000 inwoners en meer, die, naast het plaatselijk openbaar bibliotheekwerk, ook het openbaar bibliotheekwerk voor een gewestelijke bevolkingsgroep verzekert en het beheer toevertrouwd krijgt over filialen en uitleenposten buiten de gemeentelijke grenzen.

Tot de taak van de plaatselijke en de gewestelijke openbare bibliotheek behoort onder meer ook de leatuurvoorziening, binnen hun gebied, van afgelegen woonkernen, alsook van speciale bevolkingsgroepen zoals de zieken, de gehandicapten, de varenden, de gastarbeiders.

Wat betreft de speciale bevolkingsgroepen kan eventueel een beroep worden gedaan op het Nationaal Centrum voor Openbare Bibliotheken.

Indien een gemeente van meer dan 8 000 inwoners aan haar plichten te kort komt door het niet oprichten of in stand houden van een openbare bibliotheek, of zo in het arrondissement Brussel-Hoofdstad door een gemeente de belangen van het Nederlandstalig gedeelte van de bevolking op openbaar-bibliotheekgebied verwaarloosd worden, zal de Staat op kosten van de gemeente een openbare bibliotheek oprichten die aan de gestelde eisen voldoet.

De openbare bibliotheken kunnen werken met afdelingen, filialen, uitleenposten en bibliobussen.

Voor die afhankelijkheden gelden de volgende bepalingen :

- een afdeling is een onderdeel van een plaatselijke of gewestelijke bibliotheek of van een filiaal, ingericht voor een speciaal publiek, zoals een leeszaalafdeling, een discotheekafdeling, een informatieafdeling;
- een filiaal verzekert het courante openbare bibliotheekwerk voor de hele bevolking van een gedeelte van het werkgebied van de plaatselijke of gewestelijke openbare bibliotheek. Een filiaal wordt zowel bibliotheektechnisch als administratief als financieel beheerd door een plaatselijke of gewestelijke openbare bibliotheek;
- een uitleenpost of een bibliobushalte verzekert op een beperkte schaal het openbare bibliotheekwerk voor afgelegen woonkernen en voor speciale bevolkingsgroepen.

Art. 4.

§ 1. Een Nationaal Centrum voor Openbare Bibliotheken (N.C.O.B.) wordt door de Koning opgericht. Het is een voltijds werkende staatsinstelling die zich bezighoudt met de algemene behoeften van de openbare bibliotheken, waartoe zij kan beschikken over een bibliografische dienst, een dienst voor centraal catalogiseren, een dienst voor lec-

tuurbegeleiding, een centrale catalogus voor openbare bibliotheken, een nationale boekenpool voor leenverkeer, een nationale reserve aan audio-visuele materialen, een technische bibliotheek-planningsdienst, een dienst voor beroepsopleiding en -volmaking. Terwille van de noodzakelijke coördinatie van deze diensten beschikt het Nationaal Centrum voor Openbare Bibliotheken hiervoor over een studie- en researchafdeling, die ook zorg zal dragen voor een goede structurering van het openbaar bibliotheekwezen en voor een verantwoorde spreiding van de openbare bibliotheken.

§ 2. Het Nationaal Centrum voor Openbare Bibliotheken draagt eveneens zorg, met op hun specifieke taak berekende collecties, voor de plaatselijke bibliotheekwerking in gemeenten met minder dan 3 000 inwoners in gevallen waar de lectuurvoorziening niet gewestelijk kan georganiseerd worden, door het oprichten van onder meer uitleenposten, bibliobusdiensten of door het ter beschikking stellen van ruilcollecties. Het Nationaal Centrum voor Openbare Bibliotheken zorgt ook, wanneer op zijn diensten een beroep wordt gedaan, voor het bezorgen aan plaatselijke en gewestelijke openbare bibliotheken van lectuur voor speciale bevolkingsgroepen, zoals vermeld in artikel 3.

Voor het doelmatiger laten verlopen van deze werkzaamheden kan het Nationaal Centrum voor Openbare Bibliotheken onderafdelingen oprichten.

Art. 5.

De Koning bepaalt, op advies van de Hoge Raad voor de Openbare Bibliotheken, de minimumvoorwaarden waaraan de contracten tussen de gemeenten en het Nationaal Centrum voor Openbare Bibliotheken moeten beantwoorden alsmede die voor de contracten tussen de gemeenten onderling.

Art. 6.

De openbare bibliotheken opgericht door de gemeenten worden door de Staat erkend wanneer zij georganiseerd zijn overeenkomstig dit decreet en de besluiten tot uitvoering ervan.

Art. 7.

Om erkend te worden, moet elke openbare bibliotheek ten minste aan de volgende voorwaarden voldoen :

1. beschikken over lokalen en ruimten die in aantal, oppervlakte en onderling verband de respectieve instellingen en diensten in staat stellen hun taken op efficiënte wijze te vervullen;

2. beschikken over leidend en technisch personeel met de vereiste diploma's, bekwaamheidsbewijzen en bevoegdheid;

3. beschikken over actuele collecties die representatief zijn voor het gehele culturele veld, die beantwoorden aan het openbaar karakter van de instelling en die door kwantiteit en kwaliteit een degelijk openbaar bibliotheekwerk met aangepaste bediening mogelijk maken;

4. vrij en kosteloos toegankelijk zijn voor iedereen die in België gevestigd is;

5. werken volgens de bibliotheconomische normen, die aangepast zijn aan het eigen karakter van iedere soort instelling en dienst en de door hen te leveren prestaties;

6. regelmatig de uitleenzittingen houden die worden bepaald volgens de opdrachten van iedere soort instelling en dienst en volgens grootte en inwonertal van het werkgebied;

7. beschikken over een dienstreglement;

8. elk jaar een minimumaantal ingeschreven leners hebben alsook een minimumaantal uitleningen verrichten; de verhouding tussen het aantal uitleningen en aantal ingeschreven leners moet op een normale werking wijzen;

9. kosteloos uitlenen, hetgeen uitdrukkelijk moet voorzien worden in bovenvermeld dienstreglement. De Minister van Nederlandse Cultuur kan evenwel, gelet op het advies van de Hoge Raad voor de Openbare Bibliotheken, voor bepaalde media, andere dan boeken, uitzonderingen toestaan;

10. zich onderwerpen aan het toezicht van de Staat.

Art. 8.

De inrichtende besturen stellen het personeelskader van hun openbare bibliotheken vast binnen het raam van de objectieve criteria door de Koning bepaald.

Het kader wordt aan de Koning ter goedkeuring voorgelegd.

De Koning bepaalt, op advies van de Hoge Raad voor de Openbare Bibliotheken, de diploma's en getuigschriften waarvan de leden van het leidend en technisch personeel van de openbare bibliotheken houder moeten zijn.

Het personeel van de openbare bibliotheken wordt door het inrichtend bestuur benoemd, bevorderd en ontslagen onder voorwaarden welke de Koning bepaalt, op advies van de Hoge Raad voor de Openbare Bibliotheken.

De Koning bepaalt de weddeschalen van de leden van het leidend en technisch personeel van de openbare bibliotheken.

De Staat neemt de wedden van het leidend en technisch personeel ten laste.

Art. 9.

De Koning bepaalt, op advies van de Hoge Raad voor de Openbare Bibliotheken, de normen, zo kwalitatief als kwantitatief, die onder meer betrekking hebben op de bibliotheekgebouwen, het tewerkgestelde personeel, de openingsuren, de boeken welke de bibliotheken moeten of mogen bezitten, de verhouding tussen de collecties onderling, de jaarlijkse aangroei van de collecties, het afvoeren van verouderde werken. De Koning bepaalt de bestemming van laatstgenoemde.

Art. 10.

De plaatselijke openbare bibliotheken krijgen financiële en materiële hulp van de Staat en de provincies.

De gewestelijke openbare bibliotheken krijgen financiële en materiële hulp van de Staat en de provincies, alsook een tegemoetkoming van elk van de gemeenten waarvoor ze het openbaar bibliotheekwerk verzekeren.

Het Nationaal Centrum voor Openbare Bibliotheken krijgt een tegemoetkoming van de gemeenten waarvoor deze instelling het openbaar bibliotheekwerk verzekert.

De Staat verleent, binnen de perken van de daartoe op de begroting uitgetrokken kredieten, toelagen voor aankopen, bouwen en uitrusten van onroerende en roerende goederen of voor de modernisering en de vergroting van deze goederen.

De provincies dragen de werkingskosten van de openbare bibliotheken, zoals huisvestings- en administratiekosten.

De gemeenten staan in voor de uitgaven met betrekking tot de aanschaffing van de boeken en het audio-visueel materiaal, alsook voor dat gedeelte van de bouw- en uitrustingskosten die niet door de Staat worden gedragen.

Art. 11.

Het toezicht op de toepassing van dit decreet zal voor het cultureel, het bibliotheektechnisch, het financieel en het administratief aspect van de openbare bibliotheekvoorziening worden uitgeoefend door een gespecialiseerde inspectiedienst.

De Koning regelt de inrichting van de inspectiedienst, op advies van de Hoge Raad voor de Openbare Bibliotheken.

Art. 12.

Er wordt een Hoge Raad voor de Openbare Bibliotheken opgericht die bevoegd is voor het openbaar bibliotheekwerk in het Nederlands taalgebied. De leden van deze Raad worden benoemd door de Koning. De Hoge Raad voor de Openbare Bibliotheken is een adviserend lichaam. De Hoge Raad verstrekt ook op eigen initiatief adviezen aan de Minister van Nederlandse Cultuur. De Koning bepaalt de samenstelling en regelt de werkwijze van de Hoge Raad.

Art. 13.

Op grond van de wet van 17 oktober 1921 betreffende de openbare bibliotheken zullen de toelagen voor het lopende werkjaar en de vorige werkjaren vereffend worden in het jaar volgende op dat waarin dit decreet in het Belgisch **Staatsblad** is bekendgemaakt.

De Koning heft de aannemingscontracten op van alle aangenomen openbare bibliotheken.

Gewezen aangenomen en vrije openbare bibliotheken kunnen opgenomen worden in de openbare bibliotheekstructuur, zoals ze vastgelegd is in dit decreet, zo dit strookt met een verantwoorde spreiding van de openbare bibliotheken en zo ze voldoen aan de voorwaarden bepaald in artikel 7.

De gemeentelijke, de gewezen aangenomen en de vrije openbare bibliotheken die niet voldoen aan deze eisen en bijgevolg niet kunnen worden opgenomen in de nieuwe bibliotheekstructuur, genieten tot uiterlijk 31 december van het tiende jaar dat volgt op dat waarin dit decreet in het Belgisch **Staatsblad** is bekendgemaakt, de voordelen bedoeld in de wet van 17 oktober 1921.

Art. 14.

De wet van 17 oktober 1921 betreffende de openbare bibliotheken, gewijzigd bij de wetten van 19 juni 1947 en 7 juli 1969, wordt opgeheven voor het Nederlandse taalgebied, met uitzondering van wat bepaald is in het eerste en het laatste lid van artikel 13.

Art. 15.

Dit decreet treedt in werking op 1 januari van het jaar volgend op dat waarin het in het **Belgisch Staatsblad** is bekendgemaakt.

H. ADRIAENSENS,
A. VAN HOORICK,
J. VAN ELEWYCK,
J. RAMAEKERS,
M. VANDERHAEGEN.
